

**LIETUVOS BANKO
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR ADB „GJENSIDIGE“ GINČO NAGRINĖJIMO**

2025-02-13 Nr. 429-32
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėjas) atstovės advokato padėjėjos Y. Y. kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjo ir ADB „Gjensidige“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2023 m. rugpjūčio 28 d. eismo įvykio (toliau – įvykis) metu buvo apgadintas pareiškėjui nuosavybės teise priklausantis automobilis „Dodge Grand Caravan“, valst. Nr. (*duomenys neskelbiami*), (toliau – Automobilis). Automobiliu važiavo pareiškėjo partnerė, du jų vaikai ir pareiškėjo partnerės motina. Pareiškėjo Automobilyje įvykio metu nebuvo.

Atsakingu už įvykio kilimą pripažintas kitos transporto priemonės „Toyota“, valst. Nr. (*duomenys neskelbiami*), valdytojas. Pareiškėjas pateikė draudikui, apdraudusiam kitos transporto priemonės valdytojų civilinę atsakomybę, reikalavimą atlyginti pareiškėjo dėl įvykio patirtą turtinę ir neturtinę žalą.

Draudikas atlygino pareiškėjui dėl Automobilio sunaikinimo patirtą žalą, taip pat nutarė pareiškėjui atlyginti 2 704 Eur išlaidų, susijusių su pakaitinio automobilio nuoma, 150 Eur išlaidų, susijusių su žalos Automobiliui vertinimu, bei 100 Eur išlaidų, susijusių su techninės pagalbos kelyje paslauga.

Pareiškėjas su draudiko priimtu sprendimu nesutiko ir prašė išmokėti papildomą 4 521,99 Eur draudimo išmoką, atlyginančią su pakaitinės transporto priemonės „Mercedes V220“ nuoma susijusias išlaidas, bei 500 Eur draudimo išmoką, atlyginančią pareiškėjo dėl įvykio patirtą neturtinę žalą.

Draudikui pareiškėjo pretenzijos netenkinus, tarp šalių kilo ginčas.

Pareiškėjas kreipimesi į Lietuvos banką palaikė reikalavimus išmokėti papildomą draudimo išmoką, atlyginančią 4 521,99 Eur su pakaitinės transporto priemonės nuoma susijusias išlaidas bei 500 Eur įvertintą pareiškėjo patirtą neturtinę žalą.

Pateiktame atsilepime į pareiškėjo kreipimąsi draudikas nurodė su pareiškėjo reikalavimais nesutinkantis ir prašė juos atmesti.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 44 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindų, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka ginčo šalių pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindų priimą sprendimą.

Atsižvelgiant į ginčo šalių nurodytas aplinkybes ir pateiktus įrodymus, darytina išvada, kad šalių nesutarimas kilo dėl draudimo išmokos, atlyginančios su pakaitinio automobilio nuoma susijusias išlaidas, dydžio ir draudiko atsisakymo atlyginti pareiškėjo galimai patirtą neturtinę žalą.

Siekiant išspręsti tarp šalių kilusį ginčą, Lietuvos banko nuomone, būtina įvertinti, ar draudikas: 1) tinkamai nustatė mokėtinos draudimo išmokos, atlyginančios su pakaitinio automobilio nuoma susijusias išlaidas, dydį; 2) pagrįstai atsisakė mokėti pareiškėjui neturtinę žalą atlyginančią draudimo išmoką.

1. Dėl draudimo išmokos, atlyginančios su pakaitinio automobilio nuoma susijusias išlaidas, dydžio pagrįstumo

Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomąjį draudimą (toliau – TPVCAPD) reglamentuoja TPVCAPD įstatymas (toliau – TPVCAPDĮ) ir jo įgyvendinamieji teisės aktai.

TPVCAPDĮ 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad draudimo išmoka šio įstatymo nustatyta tvarka mokama dėl nukentėjusiems tretiesiems asmenims padarytos žalos, kai už žalą atsakingiems asmenims valdant ar naudojant transporto priemonę atsiranda civilinė atsakomybė.

Pagal TPVCAPD sutartį, kaip nuostolių draudimo sutartį, mokama draudimo išmoka yra skirta atlyginti žalą, per eismo įvykį padarytą asmeniui, turtui ir neturtinei žalai, taip pat nuostoliams, atsiradusiems kaip eismo įvykio padarinys, kompensuoti (TPVCAPDĮ 2 straipsnio 2 ir 5 dalys).

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas, remdamasis įgaliotų asmenų ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ir dokumentais, įrodančiais padarytos žalos aplinkybes, faktą ir dydį.

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.38 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad prievolės turi būti vykdomos sąžiningai, tinkamai ir nustatytais terminais pagal įstatymų ar sutarties nurodymus, o kai tokių nurodymų nėra – vadovaujantis protingumo kriterijais. Kiekviena šalis turi atlikti savo pareigas kuo ekonomiškiau ir vykdydama prievolę bendradarbiauti su kita šalimi (šalių pareiga kooperuotis) (CK 6.38 straipsnio 3 dalies).

Sprendžiant klausimą dėl pakaitinės transporto priemonės nuomos išlaidų atlyginimo, kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad nuostoliai, kaip nukentėjusio asmens patirtos išlaidos, turi atitikti tokius požymius: 1) išlaidos yra priverstinės; 2) jos yra būtinos; 3) jos yra protingos¹.

Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes bei teisinį reguliavimą, galima teigti, kad asmens turėtos išlaidos pakaitinės transporto priemonės nuomai yra viena iš žalos turtui, kurią draudikas, neviršydamas draudimo sumos, yra įsipareigojęs atlyginti, rūšių. Tokios išlaidos, nustačius jų priežastinį ryšį su eismo įvykiu, taip pat nustačius kitas už žalą atsakingo asmens civilinės atsakomybės sąlygas, turėtų būti priskirtinos prie išlaidų, atlyginamų TPVCAPDĮ nustatyta tvarka.

Pareiškėjas nurodė patyręs 7 225,99 Eur išlaidų, susijusių su pakaitinio automobilio nuoma, ir prašė jas draudiko visiškai atlyginti. Draudikas sutiko atlyginti 2 704 Eur pakaitinio automobilio nuomos išlaidų, apskaičiuotų pagal jo nustatytas vidutines panašių automobilių nuomos kainas.

Kaip matyti, šiuo atveju nėra ginčo dėl pakaitinio automobilio poreikio ar pakaitinio automobilio nuomos laikotarpio – nesutarimas kilo dėl pakaitinio automobilio nuomos kainos bei su ja susijusių (kuro) išlaidų atlyginimo.

Vertinamų ginčo aplinkybių kontekste atkreiptinas dėmesys į kasacinio teismo išaiškinimą, kad, kai ginčas yra susijęs su atlygintinos žalos (nuostolių) dydžiu ir nėra susijęs nei su atsisakymu mokėti draudimo išmoką, nei su draudimo išmokos sumažinimo atvejais, nagrinėjant ginčą taikytina bendroji įrodinėjimo naštos taisyklė – šalys turi įrodyti tas aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atsikirtimus, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti².

Pareiškėjas nurodė po įvykio kreipęsis į ne vieną įmonę, nuomojančią pareiškėjo šeimos poreikius atitinkančias (septynvietes) transporto priemones. Neradęs tinkamų pigesnių variantų, 2023 m. rugpjūčio 29 d. pareiškėjas nurodė iš (*duomenys neskelbiami*) (toliau – bendrovė) išsinuomojęs automobilį „Mercedes Benz V220“, kurio paros nuomos kaina – 69 Eur. Pareiškėjas nurodė, kad jo pasirinkta transporto priemonė nėra kažkuo išskirtinė ar geresnė

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2002 m. kovo 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-479/2002.

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-81-1075/2018 ir kt.

negu pareiškėjo turėtas Automobilis. Pakaitinė transporto priemonė buvo pareiškėjo naudojama iki 2023 m. gruodžio 11 d.

Iš pateikto susirašinėjimo su draudiku spręstina, kad pareiškėjas pakaitinio automobilio nuomos sąlygų iš anksto su draudiku nederino. Apie pakaitinio automobilio nuomą pareiškėjas draudiką informavo 2023 m. gruodžio 13 d. el. laišku, vėliau vyko susirašinėjimas dėl aktualių dokumentų pateikimo.

Kaip minėta, pareiškėjas teigė, kad pakaitinį automobilį nuomojosi iš bendrovės šalių sudarytos sutarties pagrindu. Pastebėtina, kad, įvertinus pateiktus dokumentus, nustatyta, kad pareiškėjas reikalavimą dėl nuomos išlaidų atlyginimo grindžia ne automobilio nuomos sutartimi, bet 2023 m. rugpjūčio 29 d. su bendrove sudaryta „automobilio panaudos“ sutartimi, kuri CK apibrėžiama kaip neatlygintino naudojimosi daiktu sutartis³. Įvertinus sutarties turinį, nustatyta, kad joje nėra įtvirtinta pareiškėjo, nurodomo kaip naudos gavėjas, pareiga mokėti bendrovei, kuri nurodoma kaip naudos davėja, mokesčio už naudojimąsi pakaitiniu automobiliu.

Vis dėlto kartu su panaudos sutartimi pareiškėjas pateikė ir bendrovės išrašytą 2023 m. gruodžio 19 d. PVM sąskaitą faktūrą (suma – 5 971, 89 Eur be PVM arba 7 225,99 Eur su PVM) (toliau – Sąskaita). Sąskaitoje nurodoma, kad ji išrašyta už automobilio „Mercedes-Benz“ nuomą (nurodyta kaina – 5 930,57 Eur be PVM) ir už kurą (nurodyta kaina – 41,32 Eur be PVM).

Taip pat pareiškėjas pateikė šiuos grynujų pinigų perdavimo bendrovei ir priėmimo aktus: 2023 m. rugpjūčio 29 d. (suma – 4 200 Eur); 2023 m. spalio 28 d. (suma – 2 100 Eur); 2023 m. gruodžio 7 d. (suma – 2 100 Eur).

Kaip minėta, pareiškėjas prašė draudiko išmokėti papildomą 4 521,99 Eur su pakaitinės transporto priemonės nuoma susijusią išmoką, taigi, siekė, kad jam būtų išmokėta visa suma pagal Sąskaitą.

1.1. Dėl kuro išlaidų atlyginimo

Kaip minėta, dalis Sąskaitoje nurodytu išlaidų (suma – 41,32 Eur be PVM) yra už kurą. Draudikas susirašinėjime su pareiškėju nurodė, kad tokių išlaidų neatlygina. Pareiškėjas jokių motyvų, kodėl šios išlaidos laikytinos įvykio pasekme ir jas turėtų atlyginti draudikas, nenurodė.

Pažymėtina, kad draudikui, apdraudusiam įvykio kaltininko civilinę atsakomybę, kyla pareiga atlyginti tik išlaidas, nulemtas įvykio. Tokiomis gali būti laikomos pakaitinio automobilio nuomos išlaidos, nes jeigu įvykis nebūtų nutikęs, pareiškėjas būtų galėjęs naudotis savo Automobiliu ir kitos transporto priemonės poreikis nebūtų kilęs. Vis dėlto kuro išlaidų už naudojimąsi bet kuria (įskaitant ir savo) transporto priemone pareiškėjas būtų turėjęs, nepaisant to, ar nutiko įvykis. Taigi, draudikui nekilo pareiga atlyginti šių išlaidų.

1.2. Dėl pakaitinio automobilio nuomos išlaidų atlyginimo

Pareiškėjas teigė, kad jo patirtos ir Sąskaitoje nurodytos 5 930,57 Eur be PVM (7 175,99 Eur su PVM) pakaitinio automobilio nuomos išlaidos buvo minimalios, atsižvelgiant į dideles kainas ir mažą tinkamų septynviečių automobilių pasirinkimą rinkoje 2023 m. rugpjūčio mėn.

Kaip matyti, draudikas su šia suma nesutiko, nes ji neatitinka realių rinkos kainų.

Pareiškėjui mokėtinos draudimo išmokos dydį (2 704 Eur) draudikas nurodė nustatęs, remdamasis vidutine į Automobilių panašių transporto priemonių nuomos kaina rinkoje. 2024 m. sausio mėnesį draudikas apklausė panašias (septynvietes „Dodge“ ar „Chrysler“) transporto priemones nuomojančias įmones, kokia būtų nuomos kaina, transporto priemonės nuomojant trims mėnesiams. Pagal pateiktus duomenis, įmonė „Autogo Rental“ nurodė, kad vidutinė septynviečio automobilio nuomos kaina būtų vidutiniškai 25 Eur už parą. UAB „RentAuto“ nurodė, kad tokio automobilio nuomos kaina būtų 27 Eur už parą.

³ CK 6.629 straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad neatlygintino naudojimosi daiktu (panaudos) sutartimi viena šalis (panaudos davėjas) perduoda kitai šaliai (panaudos gavėjui) nesunaudojamąjį daiktą laikinai ir neatlygintinai valdyti ir juo naudotis, o panaudos gavėjas įsipareigoja grąžinti tą daiktą tokios būklės, kokios jis jam buvo perduotas atsižvelgiant į normalų susidėvimą arba sutartyje numatytos būklės.

Įvertinęs gautus atsakymus, draudikas laikė, kad vidutinė panašaus į sugadintą automobilio nuomos kaina yra 26 Eur už parą, ir taip apskaičiavo draudimo išmoką (26 Eur x 104 d.).

Nesutikdamas su draudiko skaičiavimais, pareiškėjas teigė, kad 2024 m. sausio mėn. nustatytos automobilių nuomos kainos buvo daug mažesnės, negu 2023 m. rudenį, kai vyko faktinė nuoma. Draudikas su tokiais pareiškėjo teiginiais nesutiko, teigdamas, kad sausio mėnesį automobilių nuomos paklausa yra tokia pat didelė kaip ir rugpjūčio mėnesį, nes tai yra šventinis, renginių gausus laikotarpis, be to, sausio mėnesį daug žmonių atostogauja ir septynviečiai „Dodge“ arba „Chrysler“ markės automobiliai yra populiarūs tarp keliaujančių slidinėti⁴.

Įvertinus žalos dydžio nustatymo prerogatyvą pagal teisės aktus turinčio draudiko paaiškinimus, jo atlikto tyrimo duomenis bei kitą šalių pateiktą informaciją, sutiktina su draudiku, kad objektyvių duomenų, kurie patvirtintų esminius skirtumus tarp nuomos kainų, kai vyko pakaitinės transporto priemonės faktinė nuoma (rugsėjo–gruodžio mėn.) ir kai draudikas atliko nuomos įmonių apklausą (sausio mėn.), nėra pateikta. Todėl manytina, kad draudiko apklausos duomenys laikytini tinkamais, vertinant ginčui aktualias automobilių nuomos kainas rinkoje.

Kaip minėta, pareiškėjas nuomojosi automobilį „Mercedes-Benz V220“, nes, pareiškėjo teigimu, tik tokį septynvietį automobilį pavyko išsinuomoti dėl mažos pasiūlos ir didelių kainų. Pažymėtina, kad objektyvių duomenų, jog pareiškėjas ieškojo ir negalėjo rasti nuomai transporto priemonės, analogiškos Automobiliui, nėra pateikta. Taip pat nėra pateikta duomenų, kad pareiškėjas iš karto po įvykio būtų kreipęsis į draudiką, informavęs apie pakaitinio automobilio poreikį, nustatytą sudėtingą padėtį rinkoje ir ketinimus išsinuomoti rastą transporto priemonę „Mercedes-Benz V220“, nurodant už kokią kainą planuojama tai atlikti. Dėl šios priežasties draudikas neturėjo galimybės įvertinti pareiškėjo pasirinktos nuomos kainos ir, jeigu ji neatitinka rinkos tendencijų, surasti ir pasiūlyti pareiškėjui alternatyvų arba įsitikinti, kokia yra reali padėtis rinkoje.

Nors pareiškėjas teigė, kad jo nuomota transporto priemonė iš esmės nesiskiria nuo Automobilio, draudikas su tokia pozicija nesutiko, nes šių automobilių nuomos kainos akivaizdžiai skiriasi.

Įvertinus draudiko gautus atsakymus iš trijų skirtingų įmonių, nuomojančių „Mercedes-Benz V220“ automobilius, nustatyta, kad vidutinė tokių automobilių nuomos kaina mėnesiui yra apie 54 Eur (apklaustos įmonės nurodė, kad mėnesio nuomos kainos su PVM yra tokios: 1 633 Eur; 1 600 Eur; 1 700 Eur). Taigi, pareiškėjo pasirinktos charakteristikos automobilio nuomos kaina yra pastebimai didesnė, negu nustatyta draudiko septynviečio automobilio (pagal techninius duomenis panašaus į pareiškėjui priklausantį sugadintą Automobilį ar jam analogiško) nuomos kaina. Sutiktina su draudiku, kad, pareiškėjui nutarus nuomotis „Mercedes Benz“ automobilį, šis pasirinkimas nulėmė didesnes išlaidas. Kita vertus, draudiko apklausos būdu nustatyta pareiškėjo naudoto pakaitinio automobilio nuomos kaina yra daug mažesnė negu ta, kurią pasiūlė pareiškėjo pasitelkta bendrovė (69 Eur už parą). Taigi, pareiškėjas ne tik nuomojosi brangesnį automobilį, tačiau net tokių automobilių kontekste nuomos kaina buvo didesnė negu rinkoje.

Pažymėtina, kad Lietuvos banko parengtoje Pakaitinės transporto priemonės suteikimo praktikos TPVCAPD atveju apžvalgoje⁵ laikomasi pozicijos, kad įprastu atveju pakaitinė transporto priemonė turi atitikti tas pačias charakteristikas kaip ir apgadinta transporto priemonė. Spręsdami pakaitinės transporto priemonės nuomos kainos klausimą, draudikai atsižvelgia į vidutinę transporto priemonės paros nuomos kainą rinkoje arba savo partnerių taikomus įkainius.

Apeliacinės instancijos teismas, vertindamas aplinkybes, susijusias su pakaitinio automobilio nuoma, yra nurodęs, kad kai nukentėjęs asmuo su reikalavimu atlyginti žalą kreipiasi į draudiką, tarp jo ir draudiko susiklosto draudimo teisiniai santykiai, kuriems taikytini

⁴ Automobilių populiarumą būtent šiuo laikotarpiu įrodo ir viešai internete aprašoma mikroautobusų nuomos slidinėjimui paslauga, teikiami specialūs nuomos pasiūlymai, pvz.: https://skigo.lt/lt/naujienos/70_mikroautobuso-ir-stogo-bagazines-nuoma-jusu-slidinejimo-kelionems.html; <https://www.eurorenta.lt/lt/pasiulymai/patogus-budas-keliauti>; <https://www.autobusiukonuoma.lt/mikroautobusu-nuomos-paslaugos/>; <https://kpkc.lt/ziemos-slidinejimo-kelione-su-draugais-kaip-mikroautobusas-uztikrina-komforta-ir-patoguma/> ir kt.

⁵Pakaitinės transporto priemonės suteikimo praktikos TPVCAPD atveju apžvalga https://www.lb.lt/uploads/publications/docs/24389_25698ffc9d54a266e44c358c8eaea931.pdf.

šiuos santykius reglamentuojančių teisės aktų reikalavimai. Žalos administravimo ir draudžiamąjį įvykio tyrimo metu tiek nukentėjęs asmuo, tiek draudikas yra saistomi tarpusavio prievolių, kurių įgyvendinimas grindžiamas sutarties šalių tarpusavio bendradarbiavimu, siekiant kuo ekonomiškiau ir efektyviau administruoti įvykį ir atlyginti žalą. Vadinas, žalos administravimo ir draudžiamąjį įvykio tyrimo metu šalys turi laikytis CK 6.38 straipsnio 3 dalies ir 6.200 straipsnio 3 dalies reikalavimų, t. y. atlikti savo pareigas kuo ekonomiškiau kitai šaliai būdu ir, vykdant prievolę, bendradarbiauti su kita šalimi⁶.

Kaip minėta, draudikas objektyviais duomenimis pagrindė savo nustatytą vidutinę nuomos kainą rinkoje, nuomojant panašų į pareiškėjo automobilį. Draudiko nustatyta septynviečio automobilio nuomos kaina buvo daug mažesnė negu pareiškėjo užsakytų paslaugų, kurių sąlygų pareiškėjas iš anksto nederino su draudiku, kaina.

Lietuvos bankui pateikti įrodymai leidžia konstatuoti, kad žalos dydžio nustatymo prerogatyvą turinčio draudiko apskaičiuotos draudimo išmokos pakako atlyginti protingas (rinkoje esančias) analogiško sugadintam automobilio nuomos išlaidas ginčui aktualiu laikotarpiu. Pareiškėjas nebendradarbiavo su draudiku ir, prieš nusprenddamas nuomotis transporto priemonę, nesikreipė į draudiką, kad suderintų galimos automobilio nuomos kainą. Be to, draudiko nustatyta pakaitinio automobilio nuomos kaina labiau atitinka ekonomiškumo principą. Dėl to laikytina, kad draudikas tinkamai nustatė ir pagrindė už pakaitinio automobilio nuomą mokėtiną draudimo išmoką ir jam nekilo pareiga mokėti pareiškėjui papildomos draudimo išmokos. Taigi, pareiškėjo reikalavimas dėl papildomos draudimo išmokos atmestinas kaip nepagrįstas.

2. Dėl neturtinės žalos atlyginimo

Pareiškėjas prašė draudiko išmokėti 500 Eur draudimo išmoką, atlyginančią dėl įvykio pareiškėjo patirtą neturtinę žalą. Pareiškėjas patirtą neturtinę žalą motyvavo tuo, kad besilaukianti jo partnerė ir vaikų motina pateko į įvykį, todėl „vaisiui kilo reali grėsmė“. Be to, į įvykį pateko ir pareiškėjo nepilnamečiai vaikai, jiems taip pat buvo iškilusi reali grėsmė. Trečia, vieninteliam šeimos Automobiliui buvo padaryta neatitaisoma žala, dėl to teko skubiai ieškoti pakaitinio automobilio, patirti nepatogumų kviečiant techninę pagalbą, kreipiantis į vertintoją. Pareiškėjas nurodė patyręs didelių dvasinių išgyvenimų ir nepatogumų. Baimė dėl artimųjų sveikatos ir gerovės, nemiga, nerimas lydi pareiškėją ir praėjus tam tikram laikui nuo įvykio.

TPVCAPDĮ 2 straipsnio 14 dalyje nustatyta, kad neturtinė eismo įvykio žala – asmens fizinis skausmas, dvasiniai išgyvenimai, nepatogumai, dvasinis sukrėtimas, emocinė depresija, pažeminimas, reputacijos pablogėjimas, bendravimo galimybių sumažėjimas ir kitos piniginės išraiškos neturintios pasekmės, atsiradusios dėl padarytos per eismo įvykį žalos asmens sveikatai ar dėl asmens gyvybės atėmimo. Remiantis to paties straipsnio 5 dalimi, neturtinė žala yra viena iš eismo įvykio žalos sudedamųjų dalių, t. y. draudimo bendrovėms kyla pareiga atlyginti ne tik turtinę, bet ir neturtinę nukentėjusių asmenų patirtą žalą (kai ši yra nustatyta).

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 7 dalyje įtvirtinta, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę pateikti pretenzijas atsakingam draudikui dėl patirtos neturtinės žalos. Atsakingas draudikas, nustatydamas atlygintinos neturtinės žalos dydį, vadovaujasi kompetentingų asmenų išduotais dokumentais, įrodančiais laikinojo nedarbingumo trukmę, darbingumo ar neįgalumo lygį, sužalojimo pasekmes, mirties faktą ir priežastis, kitais įrodymais. Atlygintinos neturtinės žalos dydis nustatomas atsižvelgiant į sveikatos sutrikdymo mastą ir kitus neturtinės žalos dydžiui nustatyti reikšmingus kriterijus.

Teismų praktikoje pažymima, kad neturtinės žalos atlyginimas yra civilinės atsakomybės forma, todėl neturtinei žalai priteisti būtina nustatyti visas civilinės atsakomybės sąlygas (neteisėtus veiksmus, priežastinį ryšį, kaltę ir žalą). Neturtinės žalos atlyginimas gali būti priteistas, jeigu įrodyta, kad neturtinė žala padaryta – asmuo patyrė fizinį skausmą, dvasinius išgyvenimus, dvasinį sukrėtimą, emocinę depresiją, pažeminimą, pablogėjo reputacija, sumažėjo bendravimo galimybės ar kt. (CK 6.250 straipsnio 1 dalis). Neturtinės žalos padarymo faktą ir dydį turi įrodyti asmuo, reikalaujantis tokios žalos atlyginimo. Tai reiškia, kad pareiškėjui kilo pareiga įrodyti visas būtinąsias eismo įvykio kaltininko civilinės

⁶ Vilniaus apygardos teismo 2020 m. birželio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-886-567/2020.

atsakomybės sąlygas – neteisėtus veiksmus, žalą, priežastinį ryšį tarp kilusios žalos ir neteisėtų veiksmų, kaltę. Nenustačius bent vienos iš šių civilinės atsakomybės sąlygų, eismo įvykio kaltininkui nekiltų civilinė atsakomybė, o draudikui – prievolė mokėti draudimo išmoką už kaltininko padarytą žalą.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra ne kartą atkreipęs dėmesį į tai, kad neturtinė žala nėra bet koks asmeniui padarytas neigiamas poveikis: neturtinė žala turi sukelti ne vienkartinius ar trumpalaikius išgyvenimus bei emocijas arba sudaryti nesudėtingas bei nesunkiai įveikiamas kliūtis, bet gali būti kompensuojama tik tada, kai ją darantys veiksmai yra pakankamai intensyvūs⁷. Pateikti duomenys patvirtina, kad pareiškėjas įvykio metu nebuvo automobilyje, įvykio metu nenukentėjo (nebuvo sužalotas), be to, nėra duomenų ir apie tai, kad pareiškėjui dėl įvykio būtų sutrikusi sveikata.

Teismų praktikoje pažymima, kad stresas yra natūralus gyvenimo reiškinys, jo niekada neįmanoma visiškai išvengti, nes niekas negali apsaugoti asmens nuo jaudinančių įvykių, nemalonumų, įtampos, pavojų, todėl reikalauti neturtinės žalos dėl kiekvienoje stresinėje situacijoje patirtų nepatogumų būtų neprotinga ir nesąžininga⁸.

Nors sutiktina, kad pareiškėjas galėjo patirti neigiamų išgyvenimų dėl to, kad jo šeimos nariai pateko į įvyki⁹, objektyvių duomenų, kurie patvirtintų, kad šie išgyvenimai buvo ilgalaikiai, itin intensyvūs, darantys didelį neigiamą poveikį gyvenimo kokybei, emocinei gerovei, nėra pateikta.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje pažymima, kad rūpesčiai ginant savo teises yra neišvengiama būtinybė, kita vertus, pagrindas neturtinei žalai atsirasti egzistuoja tada, kai asmens rūpesčiai peržengia įprastas pastangas ir konstatuojamas dvasinių sukrėtimų, emocinės depresijos, asmens garbės ir orumo pažeidimo faktas ar kt.¹⁰

Pastebėtina, kad šiuo atveju duomenų, jog pareiškėjas dėl įvykio būtų patyręs itin sudėtingų, išimtinių rūpesčių ar itin stiprių neigiamų išgyvenimų dėl žalos administravimo, įrodymų rinkimo, pakaitinio automobilio nuomos, nėra pateikta.

Taigi, vien deklaratyvūs pareiškėjo teiginiai apie patirtą neturtinę žalą, nepateikiant šiuos teiginius pagrindžiančių objektyvių įrodymų, nesudaro pagrindo spręsti, kad pareiškėjas patyrė neturtinę žalą.

Nenustačius, kad pareiškėjas patyrė neturtinę žalą, nėra teisinio pagrindo taikyti įvykio kaltininkui civilinės atsakomybės ir plačiau analizuoti kitų civilinės atsakomybės sąlygų egzistavimą, nes civilinės atsakomybės faktą galima konstatuoti tik nustatius visų civilinės atsakomybės sąlygų visumą. Nesant pagrindo konstatuoti kaltininko civilinės atsakomybės, draudikui nekyla pareiga vykdyti prievolių pagal su kaltininku sudarytą įprastinę TPVCPD sutartį, todėl pareiškėjo reikalavimas dėl neturtinės žalos atlyginimo laikytinas nepagrįstu.

Įvertinus minėtas aplinkybes, nesant pagrindo tenkinti pareiškėjo reikalavimų dėl papildomos draudimo išmokos mokėjimo, pareiškėjo reikalavimai atmestini kaip nepagrįsti.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo X. X. reikalavimus.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio Lietuvos banko sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios

⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. sausio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-390/2005; 2005 m. rugsėjo 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-390/2005 ir kt.

⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. lapkričio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-626/2005.

⁹ Pateiktais duomenimis, įvykio metu pareiškėjo partnerė ir vaikai sužalojimų išvengė.

¹⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. lapkričio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-469/2007.

kompetencijos teismui, prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.

Direktorius

Arūnas Raišutis